

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Nunquid quicumque iniustum facit, co[n]tinuo ce[n]sentur iniustus, an
non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Ad secundum. Iniquus, atque iniustus contra particularem iustitiam. Si autem hæc scelerata in contemptum legis & contra commune bonum commiteres, tunc illegalis esset ac peruersus: cuius. Ad secundum respondetur, iniustitiam, quia circa omnes actiones, peculiari nihilominus ratione versatus non quidem directe, sed tamen indirecte, & materialiter omnes virtutes oppugnare, quippe quæ per diversas corruptas affectiones, ius alienum violat. Ad tertium denique respondetur, quod est voluntas sicuti & ratio ad materiam omnium virtutum sed dilatat, nihilominus iustitia suam habet peculiarem rationem, ideoque non omne peccatum est iniustitia.

ARTICVLVS II.

Virum quicumque iniustum facit, continuo censetur in iniustus.

Ad primum. CVM virtus auctore Arist. sit quæ bonum facit habentem, seruari debet, vnum vice versa quicumque in iustum facit, continuo sit censendus iniustus & prauus? Et arguitur a parte affirmatiua. Habitus a suis obiectis nanciscuntur speciem, propriam autem obiectum iustitiæ est iustum, propriamque adeo iniustitiæ, iniustum, ergo & ex hoc quod qui iniustum facit, iniustus est habendus, & ex hoc quod iniustum, iniustus. Secundo arguitur. Omnis virtus eodem se habet modo ad proprium actum, eadem ergo erit ratio ad omnibus virtutibus quicumque autem facit aliquid in peccatum, est in peccatum, ergo & quicumque facit iniustum, erit iniustus. Tertio, Quicumque iniustum facit, peccat genere suo mortaliter. Nam facit contra equitatem, vel occidendo, vel adulterando, vel furando, &c. quæ omnia sunt genere suo mortalia, peccatum autem mortale reddit hominem iniustum apud Deum, sicuti gratia reddit eum iustum, ergo quicumque facit iniustum, est iniustus. In contrarium est Philosoph. 1. Ethic. ca. 8. ubi edisserit quemadmodum contingat, ut quis iniustum faciat, qui tamen non subinde fiat iniustus.

Quæstio hæc in gratiam Arist. mota est

nampe vt eius hic locus modo citatus exponatur. Cuius quidem doctrina vna bimembri conclusione summatur. Cui alteram adhibebimus, vt quartum articulum Sancti Thomæ huius germanum, simul ab soluamus. Sit ergo prior conclusio. Non quicumque iniustum facit, dicendus est subinde per se iniustus, puta si vel ex ignorantia vel ex passione id faciat, sed ille tantum qui ex habitu & ex electione id audet. Quo autem conclusionis sensum tyrunculus etiam percipiat, meminerit ad rationem virtutis exigi vt quis sciens ex electioneque faciat proter honestum & perpetuo, vt ex 2. Ethic. supra citatum est. Quare si quis, vel casu vel quadam repentina affectione vnum de se præster virtutis actum, nõ subinde studiosus est, quia non per se, sed per accidens bonum facit. Id ergo ipsum Arist. docendum duxit & in vitis. Requiritur n. vt quis iniustus dicatur, non tantum quod iniustum faciat, sed quod ex animi morbo efficiat, puta ex habitu corruptione. Patet autem rationem hanc diuus Thomas hoc modo. Sicuti obiectum iniustitiæ est iustum, ita & obiectum iniustitiæ, iniustum, puta inaequale, radix autem propria, unde iniustum oboritur, est habitus quo potentia afficitur ad obiectum. Quare qui ex electione & habitu operatur, ille proprie iniustus est. Potest ergo duobus modis venire, vt quis iniustum patrandò, non sit iniustus. Primo, propter defectum relationis actus ad obiectum, si, quia operans illud non intendit, nam actus ex intentione fit spontaneus, ac subinde humanus. Vnde quomodolibet quis non vltro faciat, excusatur ne sit iniustus, & cum voluntarium ignorantia, vsq. tollat, si quis, inquit Arist. per ignorantiam iniustum faciat, vel uicò pulsus, nemini iniuriusest, vt si quis tuam manum moueat, qua alium pulles, tunc enim neque animus neque vero actio refertur applicarique ad iniustum, sed fit iniustum per accidens. Quare nullum est vituperium, sicuti neque quidquam comparares laudis si illo modo iustum faceres. Secundo vero modo contingit, vt iniustum faciens, non sit iniustus ex defectu relationis actus ad habitum, nẽpe quod licet obiectum sit voluntarium & intentum atque adeo operatio referatur ad obiectum, tamen actio nõ nascitur ex habitu. Vt si quis alioqui mitis homo & probus subitanea iracun-

conclõ.

Fundamẽtum.

Rõ conclusõis. Basaniã. cõtinge re pot quẽpiã iniustũ patiare, neq. in fit iniustus.

OTO
iure
lobus
DIT
13

iracundia, procella alium vulnere, tunc non operatur ex electione, quippe quam necesse est vel deliberatio precedat, atque adeo neque ex habitu. Colligitur ergo ex his nostra conclusio nempe, ad hoc quod quis merito nominetur iniustus, requiri, ut per se faciat iniustum, nam ubi id per accidens fecerit, non erit iniustus. Et cum habitus per actionem referatur ad obiectum, duplex est relatio & applicatio necessaria, ut per se faciat quicquid iniustum, sique iniustus, videlicet, ut operatio per intentionem referatur ad obiectum, hoc est, quod obiectum sit volitum, & præterea ut eadem operatio per electionem referatur ad habitum, hoc est non ex passione, sed ex habitu procedat. Hic nihil ambiguitatis superest, modo mens Aristotelica potest. Finimvero quod qui aut ignoranter aut vi coactus quidpiam admittit, neque iustus sit neque iniustus, euidentiā rationis habet, quia actio, que spontanea non est minime est humana. Attamen quod qui sciens & prudens ex animis iracundia, puta ira vel alia passione delinquit, non sit iniustus, falsum apparet. Triplex enim peccatorum genus distinguitur scilicet ex ignorantia vincibili, puta que non in totum excusat, & ex passione: quod peius est: & ex malitia, puta studio & electione: quod genere suo pessimum habetur. Aristot. ergo male non admittit hunc tertium gradum. Respondetur, aliter Philosopho. sentire de homine iusto atque iniusto, quam apud Deum existimatur. Deus namque non habitus, sed actus ponderat, & ideo quicumque delinquit, quantumvis alioquin iustissimus sit, habeturque apud ipsum iniustus. Sicut quicumque vnicuique bene facit, etiam si nullo sit virtutis habitu præditus, bene de ipso meretur. Neque vero Aristot. negat quin actus a passione profectus, sit vituperandus, sed hoc tantum censet, quod nomina hæc, iustus & iniustus non connotant nisi habitus. Quo circa ait, id quod extra rationem, id est, per ignorantiam sit, infortunium esse quod autem, malum ex scientia procedit sine tamen vitio, hoc est sine habitu, peccatum inquit est, vitium autem non actus sed habitus nomen est. Et profecto vulgari sermone ita loquimur, Et enim sic vna hitudo non facit Veritatem neque vno aut altero actu dicitur quis studiosus, aut pravius, sed quando ex habitu operatur, ac

perinde studio & electione. *Qua ratione* & Theologorum scholæ hunc duntaxat censent peccare ex malitia, atque adeo proprie hunc solum haberi dicitur malum. Ex his ergo colligitur posterior conclusio. Quicumque sciens ac prudens iniustum facit, hoc est non per ignorantiam, quæ prorsus sit operis causa, quamvis ex passione id sine habitu faciat, mortaliter genere suo peccat. Clarissima est conclusio. Est enim peccatum mortale, quidquid charitati advertatur, peccatum autem iniustitiae, quia virtutem iugulat, quæ ad pacem rei publicæ necessaria est, charitativa generi suo reuocatur, est ergo suapte ingenio mortale. Dixerim, si non procedat ex ignorantia, quæ prorsus est causa operis hoc est, quæ omnino tollit culpam, nam ignorantia iuris non tollere, neque omnis ignorantia facti, licet digna sit venia, ut s. Ethic. auctor est Aristot. Quia vero Paulus Misericordiam, inquit, consecutus sum, quia ignorans feci Adieci, generis suo, um ad differentiam per indignitatis, & gula, atque aliorum peccaminum, quæ genere suo non sunt mortalia, nisi ex circumstantiis, tum etiam addenotandum contingere posse contra iustitiam ob materia tenuitatem, peccate venialiter. Horum autem examinatio ad alium pertinet locum. Ac per ista, quæ dicta sunt, intelligendum est, quod illic ait Aristot. capit. 9. nempe falsam esse eorum opinionem, qui existimant in potestate hominis esse, ut statim faciat iniustum, videlicet ex electione, & quod iustus non minus quam iniustus possit facere iniustum scilicet per se. Errant inquit, quoniam qui optimis est habitibus imbutus, etiam si velit non potest facile iniustum eligere, tamen si posset ignoranter aut subito motu iniustum facere. Unde orrum habuit illud axioma, Nemo repente pessimus.

Ad primum igitur argumentum respondetur, habitus & actus speciem fortissimi ex obiectis formaliter, ut aiunt, ac per se uolitis, quando autem materialiter ac per accidens, hoc est, ex accidente nisi ignorantia aut passione id sit, non sufficit actus hominem, philosophorum horum idiomate aut uultu denominare aut iniustum. Ad secundum respondetur, hanc esse differentiam inter iniustum, quod est obiectum iustitiae, & tempus.

Argum.

Ratio.

peratum aut strenum, quæ sunt obiecta aliarum virtutum. Iustum enim & iniustum, quia per se inuenitur in rebus licet per accidens fiat, dicitur iustum & iniustum. Quapropter in hac peculiariter virtute ingeniose constituit Arist. posse quemquam facere iniustum, etsi non iniustus, obiectum autem temperantiæ, quia non est in rebus secundum earum naturam, sed per ordinem ad agentem, quando per accidens fit, nullatenus dici potest temperatum, ob idque in illa virtute nulla opus erat distinctione: sed quicumque facit temperatum, est temperatus, quia nõ erit opus ut sit temperatum, nisi per se sit intentum. Quare si quis casu abstinere, ut non est temperatus, ita neque facit opus temperatum, quoniam non facit quando, & ubi, & quo modo oportet. Et pari ratione quando Loth, verbi gratia, pro ebrietate cognouit filias, ut non fuit imperatus, ita neque fecit opus imperatum. In summa, distinctio hæc siue iusti siue iniusti materialis ac formalis, locum non habet in obiectis temperantiæ vel fortitudinis. Tertium autem argumentum satis solutum est, ubi ostendimus, quod etsi quocunque actu iniustitiæ perdatur Dei gratia atque adeo apud ipsum fiet homo iniustus hoc est peccator, non tamen inde sequitur ut inter morales philosophos, apud quos formales denominationes non ex actu, sed ex habitu perpenduntur, dicatur omnis peccator iniustus aut prauius.

ARTICVLVS III.

Virum quis possit iniustum pati volens.

Postquam visum est de eo, qui iustum facit, sequitur, ut de illo dicamus, qui iniustum patitur, virum scilicet quis possit iniustum pati volens? Et arguitur a parte affirmatiua: Iniustum idem est, quo iniquale, recedit autem quisque seipsum sua sponte lædendo perinde ab æqualitate ac si alium læderet, ergo & volens potest iniustum atque adeo iniuriam pati. Secundo: Nemo supplicio plectitur nisi ob iniustitiam. Plectuntur autem ciuilibiter illi qui sibi mortem conciscunt. Ait enim Arist. 5. Ethic. c. vltimo, quod ignominia quædam

instituta erat aduersus eos, nempe quod se pultura interdicebantur, ergo volens quis patitur iniustum: Tertio: Facere, patique iniustum, relatiua sunt, atque adeo nemo iniustum facit nisi alius, iniustum patitur. Contingit autem, ut quis iniustum faciat volenti illud pati, ut si carius iusto vendat aut pecuniam sub scenore mutuet, ergo potest quis volens iniustum pati. In contrarium est, quod iniustum pati contrarium est, quod est facere iniustum, sed ut præcedenti articulo definitum est, nemo iniustum facit nisi volens, ergo nullus id nisi nolens patitur.

Et hic quoque articulus gratia impetradi Aristot. adhibitus est, qui. 5. Ethicor. capitul. 9. & sequentibus constituit, neminem iniustum pati seu iniuriam, dum sua id sponte patitur. Doctrina autem eius per duas conclusiones patet. Prior est: Nemo per se & formaliter loquendo, iniustum neque facere potest, nisi volens: neque pati, nisi nolens. Conclusio est, quæ luculenta fulcitur naturali ista ratione: Quemadmodum de ratione intrinseca actionis est ut ab agere procedat, sic & de intrinseca ratione passionis, ut ab alio fiat, passio non conferente vim. Ex quo Aristot. 3. & 8. Phisic colligit, non posse idem esse omnino agens & patiens, immo omne quod mouetur, ab alio munerit. Principium autem hominibus agendi proprium est voluntas. Vnde illud proprie dicitur homo facere, quod à sua egreditur voluntate: idque à contrario pati, quod renuente eius voluntate de ipso fit, non pati est vinci ac superari: Vbi autem quis volens patitur, vim ad id confert & causam, ac subinde agere potius dicitur, quàm pati: sit ergo ut per se formaliter loquendo nullas, nisi nolens quidpiam patiatur. Immo hoc ipsum est pati, quod violentiæ obnoxiam esse. Posterior conclusio: Nihil verat quo minus quilibet per accidens ac materialiter loquendo, volens patiatur iniustum, sicuti & nolens per accipiens potest facere iustum. Probatur conclusio: Vt si quis ignorans, id fieri de se consentiat quod sibi malum est, ut cum ebrius Loth à suis filiabus deceptus incestum perpetravit, & Iacob ignorans stuprum admisit, aut cū necessitate coactus, murum sub scenore recipit. Circa has conclusiones primum omnium adnoto, de Iust. & Iur. P. taue.

Tertiã.

Prima conclu. ratio cõclusio.

Aristot.

Probã conclusio.

Secũda conclu.

OTO
ure
oius
DIT
15